

de nissaga basca i que presenta un sufix basc. Resta el dubte sobre quina pugui ser l'arrel a la qual s'afegeix aquest sufix. Amb *belatz* tenim *-l-* segura i *beratz* té *-r-* i antigament *-l-* probable, *beresi* possiblement també. X. T. [Menys arriscat i menys hipotètic sembla partir de *belatz-toi* 'paratge ple d'herbassam': d'on *Balestui* la forma moderna, amb metàtesi, o *Balastuy* amb assimilació de les vocals, les formes antigues, però ja *Valestuy* amb *e* el 949. J. C.]

Baliens i *Baliardes*, V. *Belians* *Baliera* r., V. *Valira*

BALÍS, Turonet del ~

És no lluny de mar, a la partió de Llanereres amb St. Vicenç (XLIV, 174.20, 177.10). Després de comprovar en textos locals i preguntar als veïns informa Max Cahner (1990) que ho diuen sobretot els pescadors, i ja en el S. XIX, però no hi ha construcció antiga a dalt, sinó una espècie de glorieta com una torreta de senyals, d'aspecte bastant modern; i no hi ha rastres d'ermita. Sembla ser un terme format sobre el fr. *balise* 'senyal per als navegants', que aquells pogueren imitar dels mariners de cabotatge.

Bàlitz, vol. I, 58-59. *Balius*, *-liu*, V. *Beliu*

BÀLIUS

Nom d'un mas al terme de Su (Solsonès), aproximadament a 1,5 k. del poble sortint per la carretera que va a Cardona. Des de finals de la dècada dels vuitanta el mas no està habitat, però la terra es continua conreant. L'actual propietari és el senyor Antoni Cases. Joan Bàlius es deia un famós escultor de Solsona i el cognom Bàlius és encara ben conegut a Barcelona.

PRON. POP.: *bàlius* (oït per X.T. a Su i a Llobera).

DOC. ANT. a. 1605: «señora Aldonça *Balius*, de la villa de Cardona» (Baraut, *Miracle*, 77); a. 1687: «Cripiranus Torradeflor mansi de Gilabert, Marcus *Balius*» (Baraut, *Miracle*, 200).

ETIM. Hi ha a la Cerdanya el parònim *Baliu* que no deu estar relacionat amb aquest, per tal com es pronuncia *bəliu*, amb accentuació ben diferent. Endemés està sempre documentat amb *e*, *Beliz*, *Beliu* (aa. 880, 983, 1293, 1395), i ha de remuntar-se a un *BILICI, genitiu que podem suposar per noms com *Bilico* de la doc. antiga (cf. E. T. C. I, 53-54). Si, malgrat l'inconvenient de l'accentuació, haguéssim volgut cercar un lligam entre el topònim cerdà i el solsoní, hauríem pogut imaginar un pre-romà *BALICE, però seria inconcebible que no s'hagués perdut la *-i-*. Més versemblant sembla un origen germànic, tenint en compte que *BALU* i *BALWA* estan ben representats en l'onomàstica germànica ¹ (cf. Först., *Altdeutsches Namenbuch*, 243).

En els seus *Estudis de Toponímia Catalana* I, 54 va suggerir En Joan Coromines: «és ben possible que tant *Bàlitz*, com *Bàlius* surtin d'un nom de persona

germ. **Balik*, en genitiu **Balici*, amb l'accentuació germànica conservada». En el vol. I de l'*Onomasticon* (dedicat a les Illes Balears), Coromines modifica la seva opinió sobre el *Bàlitz* de Fornalutx (Mallorca). Es decanta ara per una etimologia romànica: un VALLES llatí transmès pel mossàrab pre-jaumí.

Per al nostre *Bàlius*, continua en peu l'origen personal germànic. Tot sembla indicar que ens trobem enfront d'un nom personal que ha passat, com en tantes ocasions, a ser el nom del mas, sense que els canvis de propietari hagin pogut esborrar el record del nom primitiu. X. T.

¹ Creiem que no seria impossible partir de *BALDA*, got. *balths*, a.-alt ant. *bald* 'audax, fidens, fortis', vist que també en català s'ha produït l'assimilació de *LD* en *ll*, ulteriorment simplificat en *l* senzilla i de vegades mantingut com a tal (cf. Coromines, *Lleures*, pp. 214-215). Pensem en formes del tipus *Arnal*, *Arnalot*, ben corrents a casa nostra.

BALLADOR

Nom de diversos paratges muntanyencs. *Collet Ballador* (Vallespir) te. la Menera, al N. de Les Torres (XXIV, 61.2). *El Puig Ballador* p. Banyoles (*bəladə*), te. Fontcoberta, vora el k. 6 de la carretera (XLIV, 140, 141). *Pui baladé* Conca de Tremp, a Massivert (XIX, 168.5). També mall. *Es Balladó(r)s*, a Lloseta (vora Aumadrà i Rafalgarçés) (XL, 53.11). No pensem a igualar *Puig Ballador* amb el nom del poble capcinès *Puigbalador*, derivat bàsicament d'una variant del nom del bàlec.

Com ens ho mostra *Les Alzines Balladores* nom d'una partida a la carena entre Grions i St. Feliu de Bui-xalleu, i el nom de *Coll Danser* que trobo en altres comarques, aquesta denominació deu al·ludir a la idea d'un paratge on van a ballar les bruixes, o si es vol fades, dones d'aigua, driades...: per això es tracta sempre d'indrets elevats, entre boscos, o planells, i en passos muntanyencs tradicionalment freqüentats per mals... esperits. En un doc. de 1119 s'esmenta un paratge *Ballafera*, del qual no tinc altra notícia, si bé no devia ser lluny de St. Cugat del Vallès (*Cart.* id. III, 44), i pot al·ludir al mateix, amb l'adjectiu femení *fera* 'horrenda' i *balla*, *balles* = *ballada*. I tinc memòria de mant *Puig de les Bruixes* en el N. del Principat.

Ballarà, V. *Baleran*

BALLARIN (i Balla)

Cognom freqüentíssim a Ribagorça, sobretot a la part O., famílies molt arrelades a Roda, Bisaurri, Les Paüls etc. Ja el veig en un doc. de Lliert a. 958 (SerranoS, *NHRbg.* 245). *Balla* fou tant femení com masculí: «ego Galindo senior, et conjux mea *Balla*» (bis a. 1018), doc. d'Ovarra, com els següents: «ego Olive-rus et *Balla* et Regales» c. 1020, «mater mea *Balla*